

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-531295-IV/06/BB

00-090 Warszawa Tel. centr. 0 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0 22 827 64 53

Warszawa, dnia 14 lutego 2007 r.

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
WARSZAWA

Szanowny Panie Ministrze

Pragnę zwrócić uwagę Pana Ministra na regulację instytucji doręczeń w kodeksie postępowania cywilnego, która prawdopodobnie wymaga niewielkiej korekty, a ściślej - zmiany art. 133 kpc.

Po raz kolejny do Rzecznika Praw Obywatelskich zwraca się osoba, która dochodzi odszkodowania od komornika na podstawie art. 23 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2006 r., nr 167, poz. 1191 ze zmian.). Już we wstępnej fazie postępowania napotyka ona trudności we właściwym wskazaniu danych niezbędnych do prowadzenia procesu - a mianowicie, powinna ona w pierwszym piśmie procesowym wskazać miejsce zamieszkania komornika.

W świetle art. 126 § 2 kpc, strona wnosząca pierwsze pismo procesowe powinna oznaczyć miejsce zamieszkania lub siedziby stron, przy czym zgodnie z dalszymi regulacjami kodeksu (art. 133, 139 kpc) można wyróżnić następujące zasady:

- jeśli stroną postępowania cywilnego jest osoba fizyczna, należy wskazać jej miejsce zamieszkania; dotyczy to również sytuacji, gdy osoba ta prowadzi działalność gospodarczą, zarejestrowaną w ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez gminę (nawet jeśli osoba ta stale wykonuje działalność poza miejscem zamieszkania),

- jeśli stroną postępowania jest przedsiębiorca lub wspólnik spółki handlowej, wpisani do rejestru sądowego, należy wskazać siedzibę strony ujawnioną w tym rejestrze. Jeżeli ostatni wpisany adres został wykreślony jako niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy i nie zgłoszono wniosku o wpis nowego adresu, adres wykreślony jest uważany za adres podany w rejestrze (zob. także orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2000 r., II CKN 1152/99, publ. OSNC z 2000 r., nr 7-8, poz. 149).

- w przypadku pozostałych osób prawnych jak również organizacji, które nie posiadają osobowości prawnej, należy wskazać siedzibę tej osoby prawnej bądź organizacji (przy czym nie obowiązuje tu rygor związany z ujawnieniem adresu w rejestrze sądowym, nawet jeśli dany podmiot jest w nim ujawniony),

-jeśli stroną postępowania jest Skarb Państwa, wskazuje się siedzibę jednostki organizacyjnej, z której działalnością związane jest roszczenie.

Należy podkreślić, że strona jest zobowiązana wskazać siedzibę bądź miejsce zamieszkania stron - niezależnie od tego, że w dalszym toku postępowania którykolwiek podmiot może podać inny adres dla celów korespondencji.

Z powyższego wynika więc, że strona, która chce pozwać komornika, zobowiązana jest wskazać nie adres kancelarii komorniczej, ale miejsce zamieszkania osoby fizycznej, która pełni (bądź pełniła) funkcję komornika.

Instytucja komornika sądowego ma złożony charakter prawny: z jednej strony komornik jest przede wszystkim funkcjonariuszem publicznym, który wykonuje czynności egzekucyjne w sprawach cywilnych oraz inne czynności wskazane w ustawach (art. 1 i 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji).

Jednak zasadnicze znaczenie dla ukształtowania obecnego kształtu tej instytucji miała ustawa z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 130, poz. 1452). Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 lutego 2003 r. (K 28/02, publ. OTK-A z 2003 r., nr 2, poz. 13) podkreślił, iż po tej nowelizacji status prawny komornika ma specyficzną cechę, zbliża się bowiem do statusu przedstawicieli innych tzw. wolnych zawodów. Ze względu na fakt, iż komornik wykonuje czynności egzekucyjne „na własny rachunek” (art. 3 a ustawy), jego działalność traktowana jest w wielu wypadkach jako działalność o charakterze gospodarczym: np. w świetle art. 28 ustawy, do komornika stosuje się przepisy o podatku dochodowym od osób fizycznych, o ubezpieczeniach społecznych oraz o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym, dotyczące osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą.

Jednym z przejawów samodzielności majątkowej komornika jest okoliczność, iż z tytułu ryzyka zawodowego, które podejmuje, ponosi on odpowiedzialność majątkową za niezgodne z prawem działanie: art. 23 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji stanowi, iż zobowiązanymi do naprawienia szkody, wyrządzonej takim działaniem, są zarówno Skarb Państwa, jak i komornik (podmioty te odpowiadają solidarnie). Co więcej, odpowiedzialność majątkowa związana jest działaniami tej konkretnej osoby, która wyrządza szkodę - i tak np. w wyroku z dnia 11 października 2001 r. (II CKN 250/99, LEX nr 138647) Sąd Najwyższy podkreślił, że stroną pozwaną w procesie na podstawie obowiązującego wówczas art. 769 kpc jest nie każdorazowy komornik sądowy, lecz ta osoba, która jako komornik dopuściła się zaniedbań uzasadniających jej odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę (zob. także uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1968 r., I CR 160/68, publ. OSNCP z 1969 r., nr 2, poz. 34).

Jednakże ze względu na publicznoprawny charakter działalności komornika, nie jest konieczne stosowanie w tym przypadku wszystkich tych rygorów, które obowiązują przedsiębiorców prywatnych. Dotyczy to m. in. zasad ewidencjonowania działalności. Podstawowym celem takich rejestrów (które są jawne dla wszystkich zainteresowanych) jest zapewnienie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego. Rejestracja danych nie jest konieczna w przypadku działalności komorników, to ustawa określa zarówno przedmiot ich działalności, kwalifikacje zawodowe, jak i rodzaj czynności, które komornicy mogą podejmować. Bezpieczeństwo obrotu prawnego jest w tym wypadku zapewnione przez okoliczność, że komornik jest funkcjonariuszem publicznym - organem egzekucyjnym o określonych ustawą ramach działalności. Wszelkie istotne dla stron postępowania egzekucyjnego informacje, dotyczące kancelarii komorniczych, są jawne.

Dlatego rozwiązanie, zgodnie z którym działalność komornika nie podlega wpisowi do ewidencji działalności gospodarczej, nie budzi zastrzeżeń.

Jednak w efekcie strona ma ograniczone możliwości ustalenia miejsca zamieszkania komornika dla potrzeb ewentualnego procesu cywilnego i wymogów przewidzianych przez art. 126 § 2 kpc. W szczególności nie jest możliwe ustalenie tych danych w ewidencji działalności gospodarczej, prowadzonej przez gminę. Także komornik z oczywistych względów nie jest zainteresowany w ujawnianiu swoich danych osobowych.

Faktem jest, że teoretycznie strona ma możliwość ubiegania się o stosowne dane na podstawie art. 44 h ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (Dz. U. z 2006 r., nr 139, poz. 993 ze zmian.). Zgodnie z tą regulacją, dane ze zbiorów meldunkowych mogą być udostępniane osobom i jednostkom organizacyj-

nym, jeżeli wykażą w tym interes prawny (natomiast osobom i podmiotom, które uwiarygodnią interes jedynie faktyczny w otrzymaniu danych - za zgodą osób, których dane dotyczą - art. 44 h ust. 2 pkt 4 ustawy). Jednak przed wszczęciem procesu stronie trudno jest wykazać taki interes prawny, a po wytoczeniu powództwa ustalenie adresu w ewidencji ludności może okazać się niemożliwe w tygodniowym terminie do uzupełnienia braków pisma procesowego (art. 130 kpc).

Wydaje się przede wszystkim, iż nie istnieją procesowo uzasadnione względy, aby pisma procesowe dla komornika były konieczne doręczane na jego adres zamieszkania. Ewentualny proces sądowy dotyczy działalności zawodowej podmiotu, związany jest z czynnościami podejmowanymi w ramach prowadzonej kancelarii komorniczej. Adres tej placówki jest dostępny dla każdej zainteresowanej osoby, bez konieczności uruchamiania odrębnego postępowania administracyjnego.

Co także istotne, względy bezpieczeństwa również przemawiają za tym, aby adres zamieszkania komornika pozostawał niejawnym dla osób postronnych - z uwagi na specyfikę prowadzonej przez tę osobę działalności. Postępowanie cywilne nie powinno „wymuszać” na komorniku ujawnienia danych osobowych, które wykraczają poza zapewnienie prawidłowego toku procesu.

Podsumowując: należy rozważyć wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą pisma procesowe dla komornika doręcza się na adres prowadzonej przez niego kancelarii (o ile pozostaje on czynnym komornikiem). Regulacja ta może dotyczyć zarówno sytuacji, gdy komornik występuje w sprawie jako organ egzekucyjny, jak i sytuacji, gdy jest stroną procesu cywilnego związanego z działalnością zawodową. W konsekwencji, strona pozywająca komornika będzie zobowiązana do wskazania adresu kancelarii (art. 126 § 2 kpc).

Rzecznik bierze pod uwagę niedogodności związane z nadmierną kazuistyką przepisów procesowych, jednak w tej konkretnej sytuacji zmiana art. 133 kpc wydaje się celowa. Z jednej strony, ułatwi ona stronom postępowania dochodzenie roszczeń na drodze sądowej, z drugiej strony - zapewni ochronę danych osobowych komorników.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r., nr 14, poz. 147), uprzejmie proszę Pana Ministra o rozważenie przedstawionego zagadnienia, i zajęcie stanowiska w przedmiocie ewentualnych zmian w regulacji prawnej art. 133 kpc.

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

/-/ Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich